Actieplan Duurzaamheid 2025-2028

Samen zetten we stappen richting een duurzame toekomst.

Maart 2025

gemeente
Loon
op Zand

De route naar een duurzame toekomst

We bevinden ons op een pad vol uitdagingen. Het klimaat verandert en onze grondstoffen zijn niet oneindig. De route naar een duurzame toekomst is geen rechte weg, maar een kronkelend pad met onbekende obstakels en kruispunten. De keuzes die we vandaag maken, bepalen hoe de toekomst voor de volgende generaties eruitziet. De komende jaren zetten we belangrijke stappen op het gebied van energie en duurzaamheid. Dit is geen solo-expeditie. We trekken samen op, delen kennis en ondersteunen elkaar om vooruit te komen.

Duurzaamheid is een van de belangrijkste speerpunten uit het coalitieakkoord van de gemeente Loon op Zand: "*We sluiten aan bij de klimaatdoelstellingen van Parijs. Om deze doelstellingen te halen werken we nauw samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties*." (Met lef, gefocust op u, coalitieakkoord 2022 – 2026). Ook in de Omgevingsvisie Loon op Zand 2040 is deze ambitie verankerd. "I*n 2040 hebben we duurzame, groene dorpen. Bovendien willen we dat in 2040 een groot deel van onze wijken energieneutraal en klimaatadaptief is. Ook willen we dat onze wijken sociaal in balans zijn*." Dit onderstreept het belang van een heldere koers.

We staan samen aan het begin van deze route en hebben nu de juiste uitrusting om op pad te gaan. Team duurzaamheid is voor het eerst sinds lange tijd op volle sterkte en dit is het moment om onze actieplan te presenteren. Hierin markeren we de richting die we opgaan, leggen we focus op de belangrijkste mijlpalen en schetsen we samen de stip aan de horizon.

We gaan samen op pad, op weg naar een duurzame toekomst.

Samenvatting

Het actieplan duurzaamheid van de gemeente Loon op Zand benadrukt de nood van de acties rondom duurzaamheid. De gemeente is vastbesloten om bij te dragen aan een duurzame toekomst, met als doelstelling om in 2050 volledig over te schakelen op duurzaam opgewekte energie, CO2-neutraal en aardgasvrij te zijn.

Een basiscomponent van dit actieplan is de Omgevingsvisie 2040, die als richtlijn dient voor alle gemeentelijke beleidsvelden, waaronder duurzaamheid. Een van de ambities is dat in 2030 ongeveer 20% van alle gebouwen op een duurzame manier verwarmd moet worden, terwijl vóór 2050 alle gebouwen aardgasvrij moeten zijn. Dit sluit aan bij de bredere duurzaamheidsdoelstellingen, zoals vastgelegd in de klimaatdoelen van Parijs.

Het actieplan legt een nadruk op de energietransitie, omdat we dit zien als één van de meest urgente en complexe uitdagingen. Het richt zich op concrete doelstellingen, zoals het streven naar een aardgasvrije gemeente in 2050. Het sluit daardoor aan bij het nationaal beleid. Daarnaast zijn er duurzaamheidsthema's zoals klimaatadaptatie, circulaire economie, en sociale duurzaamheid die verder uitgevoerd worden door verschillende gemeentelijke afdelingen. De uitvoering van dit actieplan vereist voldoende capaciteit en een heldere taakverdeling binnen de gemeentelijke organisatie. We werken naar een geïntegreerde aanpak in de communicatie, waarbij de samenhang tussen verschillende duurzaamheidsthema's wordt benadruk.

Om een maatschappelijk draagvlak te creëren, is samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties cruciaal. Het actieplan biedt niet alleen een route voor de uitvoering, maar wordt ook jaarlijks geëvalueerd en aangepast op basis van de behaalde resultaten, inzichten, aangepast landelijk beleid en technologische ontwikkelingen. De gemeente heeft reeds vooruitgang geboekt door het behalen van een 20% energiereductie voor 2030, zoals is terug te lezen in de jaarrekening van 2024. Er worden diverse projecten opgezet om de ambities verder te realiseren.

Met deze inzichten en aanpak zet Loon op Zand een duidelijke koers uit om stappen te zeten naar een duurzame toekomst

Inhoud

1. Startpunt
Aanleiding 3
Van duurzaamheidsprogramma naar actieplan 4
Doel actieplan 5
Uitvoering en capaciteit 5

2. Onderweg
Samen zetten we stappen 6
Uitdagingen 6

3. Waar gaan we naar toe?
Doelstelling 7
Energietransitie 7
Warmtetransitie 8
Communicatie en participatie 9

4. Welke stappen zetten we?
Routekaart 2025-2027 10
Bestuurlijke stappen 11
1Wat de inwoners merken 11

5. Bijlagen
Beleidskader 12
Duurzaamheidsopgaven 13
Stakeholders 14
Overzicht projecten 15

gemeente
Loon
op Zand

1 Het startpunt

Aanleiding

De urgentie om in actie te komen voor de volgende generatie is groter dan ooit. Klimaatverandering, uitputting van grondstoffen, afname van biodiversiteit en druk op de kwaliteit van onze leefomgeving vormen grote uitdagingen. Om deze aan te pakken zijn er wereldwijd, Europees, nationaal en regionaal afspraken en wet- en regelgeving vastgesteld. Voorbeelden hiervan zijn de Global Goals van de Verenigde Naties (VN)[1], de klimaatdoelen van Parijs[2] en de Europese natuurherstelwet[3]. Nederland heeft zich gecommitteerd aan een duurzame toekomst, met als doelstelling om in 2050 volledig over te schakelen op duurzaam opgewekte energie, CO2 neutraal en aardgasvrij te zijn.

Duurzaamheid staat hoog op de agenda van de gemeente Loon op Zand. Als verplicht onderdeel van de Omgevingswet heeft de gemeenteraad in december 2023 de Omgevingsvisie 2040 vastgesteld. Deze visie bepaalt de koers voor alle gemeentelijke beleidsvelden, waaronder duurzaamheid. Een van de kernambities uit de Omgevingsvisie is:
"In 2030 wordt ongeveer 20% van alle gebouwen op een duurzame manier verwarmd. Vóór 2050 moeten alle gebouwen aardgasvrij zijn en duurzaam verwarmd worden." Dit streven sluit aan bij het speerpunt ‘Duurzame groene dorpen’.

Om deze ambities verder te specificeren heeft de gemeenteraad in november 2023 het 'Duurzaamheidsprogramma 2040' vastgesteld. Dit programma vertaalt de duurzame lange termijndoelen uit de Omgevingsvisie in concrete doelen. Binnen de energietransitie speelt de Transitievisie Warmte een cruciale rol, met als doel het aardgasverbruik met 20% te verminderen in 2030 en volledig aardgasvrij te zijn in 2050. De Zonnevisie uit 2021 biedt kaders voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energieprojecten, waardoor we onze duurzame energiebronnen verder kunnen ontwikkelen.
Naast deze inspanningen op het gebied van energietransitie, zijn er ook initiatieven gericht op klimaatadaptatie, energiearmoede en educatie.

gemeente Loon op Zand

Sociale duurzaamheid staat hierbij centraal, en onze gemeente is trots om een Global Goals gemeente te zijn. Al in september 2012 hebben we ons gecommitteerd aan de milieudoelen van de VN. Door deze combinatie van maatregelen zetten we een belangrijke stap richting een toekomst waarin onze gemeente leefbaar is voor de komende generaties. Samenwerking, flexibiliteit en daadkracht zijn onmisbaar in deze ambitieuze reis naar een duurzame toekomst.

Van duurzaamheidsprogramma naar actieplan

Het duurzaamheidsprogramma van de gemeente omvat een breed scala aan onderwerpen, van energiebesparing en CO2-reductie tot inclusiviteit en energiearmoedebestrijding. Om effectief te kunnen handelen, is het noodzakelijk om de focus te verscherpen en concrete acties te definiëren. Dit actieprogrammalan vormt daarom een gerichte uitwerking van het bredere duurzaamheidsprogramma, met een primaire focus op de energie- en warmtetransitie.

De gemeente richt zich op vier hoofdthema's binnen duurzaamheid; energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit, circulaire economie en sociale duurzaamheid. Deze thema’s worden onderverdeeld in specifieke aandachtsgebieden, zoals weergegeven in bijlage 2. Er is bewust gekozen om in dit actieplan de nadruk te leggen op de energietransitie. Deze keuze is gemaakt om de volgende redenen:

Urgentie
De energietransitie vormt een van de meest urgente en complexe uitdagingen in het kader van klimaatverandering.

Concrete doelstellingen
Er zijn duidelijke, meetbare doelen gesteld voor de energietransitie, zoals het streven naar een aardgasvrije gemeente in 2050.

Aansluiting bij nationaal beleid
De focus op de energietransitie sluit aan bij de landelijke doelstellingen en het kabinetsprogramma Schoon en Zuinig[4].

1 Het startpunt

Een toekomstige stap is om deze thema's verder te integreren in een bredere duurzaamheidsaanpak. Het college benadrukt dat de focus op de operationele uitvoering van de energietransitie nu van belang is. Een te brede benadering op dit moment zou afleiden van de praktische stappen die nodig zijn om de doelstellingen te behalen en is bovendien niet in lijn met het huidige coalitieakkoord.

Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met de behoeften van inwoners, zoals de leefomgeving, het inkomen en de toegankelijkheid. Sociale duurzaamheid speelt hierbij een rol, maar is binnen dit actieplan geen zelfstandige opgave. Hoewel de energietransitie de primaire focus heeft, worden andere duurzaamheidsthema's niet genegeerd. Deze onderwerpen zijn ondergebracht bij verschillende gemeentelijke afdelingen, die er ieder vanuit hun eigen expertise aan werken. In onze communicatie naar inwoners streven we ernaar om een geïntegreerd beeld te schetsen, waarbij we de samenhang tussen de verschillende duurzaamheidsaspecten benadrukken.

Doel actieplan

Dit actieplan biedt een concrete vertaling van het Duurzaamheidsprogramma en schetst de belangrijkste opgaven voor de komende vier jaar. Het fungeert als een bestuurlijk en ambtelijk pad voor de realisatie van duurzaamheidsdoelen en helpt bij het stellen van prioriteiten.
De voortgang van het actieplan wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld op basis van de behaalde resultaten. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de benodigde financiële middelen en de planning van acties. Samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties is essentieel om een breed maatschappelijk draagvlak te creëren.

[1] https://www.sdgnederland.nl/de-17-sdgs/
[2] https://www.emissieautoriteit.nl/onderwerpen/klimaatakkoord-van-parijs
[3] https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/nature-restoration/
[4] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-64071.pdf

Uitvoering en capaciteit

De uitvoering van het actieplan vereist voldoende capaciteit en heldere taakverdeling binnen de gemeentelijke organisatie. Het team duurzaamheid richt zich voornamelijk op de energietransitie en warmtetransitie, terwijl andere duurzaamheidsopgaven zoals circulaire economie en biodiversiteit worden ondergebracht bij de verantwoordelijke beleidsmedewerkers. De communicatieadviseur blijft verantwoordelijk voor eenduidige communicatie over alle duurzaamheidsthema's.
Sinds de vaststelling van het Duurzaamheidsprogramma in 2023 hebben personele wisselingen de uitvoering deels vertraagd. Dit actieplan biedt nu een heldere koers met concrete projecten, acties en meetbare doelstellingen om de ambities van Loon op Zand op het gebied van duurzaamheid te realiseren.

2 Onderweg

Samen zetten we stappen

De versnelling van de energie- en warmtetransitie kunnen we niet alleen realiseren. Hiervoor hebben we de inzet nodig van diverse partijen, waaronder samenwerkingspartners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. Soms neemt de gemeente het voortouw, soms geven we opdrachten aan derden en in andere gevallen nemen onze stakeholders of inwoners zelf het initiatief. Samenwerking is niet wenselijk, maar essentieel om de doelstellingen van het duurzaamheidsprogramma te behalen. De relevante stakeholders zijn in beeld gebracht (zie bijlage 3). Per onderwerp en project bepalen we welke stakeholder betrokken wordt en op welke manier. Dit kan per project variëren.

In de Regio Hart van Brabant werken we samen met 9 regiogemeenten om te voldoen aan de regionale vraag naar duurzame energie voor de gebouwde omgeving. We richten ons op de meest kansrijke locaties voor grootschalige energieopwekking, zodat we de efficiëntie maximaliseren en spaarzaam omgaan met de beschikbare ruimte. Dit betekent dat de ene gemeente meer van deze locaties heeft dan de andere. Om de belangen van onze gemeente optimaal te behartigen, nemen we zowel ambtelijk als bestuurlijk actief deel aan de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS).
Alleen door gezamenlijk op te trekken, kunnen we stappen zetten naar een energieneutrale en aardgasvrije toekomst.

Uitdagingen

Verduurzaming brengt uitdagingen met zich mee. Denk aan het actuele probleem dat het elektriciteitsnet vol is. Of dat er schaarste is aan materialen en installateurs. Daarnaast moet de gemeente zorgen voor bescherming van diersoorten, zoals vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Die komen voor in de gebouwde omgeving en verblijven bijvoorbeeld in een spouwmuur of onder dakpannen.

De Omgevingswet (voorheen de Wet natuurbescherming) verbiedt het vernietigen, doden en verwonden van beschermde diersoorten, en het wegnemen van hun verblijfplaatsen. Dit raakt verschillende verduurzamingsmaatregelen, zoals isolatie van gevels en daken van huizen en het plaatsen van zonnepanelen.
Dit soort ontwikkelingen vraagt van de gemeente dat zij snel anticipeert en maatregelen neemt om te voldoen aan de wet. Dit zijn uitdagingen die wij onderweg aanpakken.

3 Waar gaan we naar toe?

Warmtetransitie

De warmtetransitie is een essentieel onderdeel van onze duurzaamheidsdoelen. Omdat aardgas in 2050 niet langer gebruikt kan worden voor het verwarmen van woningen en water, is het noodzakelijk om te investeren in alternatieve warmtebronnen. Dit brengt uitdagingen met zich mee, omdat de gemeente hoogstwaarschijnlijk geen natuurlijke bronnen heeft en verwarmen met elektriciteit een toenemende druk op het elektriciteitsnet veroorzaakt. Daarom zetten voorlopig in op energiebesparing, dit helpt ons om de afhankelijkheid van aardgas te verminderen en onze energievoorziening duurzamer te maken.

Wettelijke verplichting
Volgens het Klimaatakkoord heeft de gemeente een regierol in de warmtetransitie, ondersteund door het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW). Dit wordt juridisch vastgelegd in het Wetsvoorstel gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw).

Onze gemeenteraad heeft in 2021 de transitievisie warmte vastgesteld, die loopt tot 2031. Voor eind 2026 evalueren en actualiseren we deze visie in de vorm van een warmteprogramma, zoals verplicht onder de Omgevingswet. Dit programma beschrijft de verduurzamingsplannen voor de komende 10 jaar en wordt elke vijf jaar herzien.

Gemeenten mogen zelf bepalen hoe ze de warmteplannen vorm gaan geven, welke methoden ze gaan gebruiken en welke maatregelen ze gaan nemen.

Stip op de horizon: aardgasvrij in 2050

Onderzoek naar warmtenetten en alternatieve warmtebronnen
We verkrijgen inzicht in de technische en financiële haalbaarheid van warmtenetten en andere duurzame warmteoplossingen binnen onze gemeente en de regio. Hierbij onderzoeken we onder welke randvoorwaarden warmtenetten haalbaar zijn, welke regierol de gemeente hierin heeft en in hoeverre we afhankelijk zijn van externe partners en factoren.

Woningen aardgasvrij-ready maken
We brengen de beste oplossingen in kaart om woningen voor te bereiden op een toekomst zonder aardgas, met oog voor het bouwjaar van de woning en de financiële draagkracht van inwoners. Daarbij ondersteunen we hen met duidelijke informatie en praktische handvatten.

Inwoners informeren en bewustwording vergroten
We zorgen ervoor dat inwoners begrijpen waarom het belangrijk is dat hun woning in 2050 zonder aardgas kan functioneren. Daarnaast bieden we inzicht in de stappen die zij zelf kunnen nemen en wat zij hierin wel of niet van de gemeente kunnen verwachten.

Strategische lange termijnvisie en integraal beleid
We ontwikkelen een strategische lange termijnvisie en een daarop gebaseerd integraal beleid, zodat de warmtetransitie effectief wordt verankerd in onze organisatie. Dit biedt richting aan de uitvoering en zorgt voor een samenhangende aanpak van de warmteopgave.

3 Waar gaan we naar toe?

Doelstelling

Als gemeente hebben we de wettelijke taak om een significante CO2-reductie te realiseren voor 2050. Dit bereiken we door ons primair te richten op twee opgaves: de energietransitie en de warmtetransitie.
De komende vier jaar ligt de nadruk op het versnellen van deze transities. Naast de projecten doen we dit door onze positie binnen de regio te versterken, intensiever samen te werken met stakeholders en effectieve communicatie te waarborgen. Hiermee zorgen we ervoor dat we de gestelde klimaatdoelen halen en onze inwoners optimaal ondersteunen in deze overgang.

Energietransitie

Om in 2050 energieneutraal te zijn, moeten we aanzienlijk meer duurzame elektriciteit opwekken. De vraag naar elektriciteit blijft groeien door de overstap van gas naar elektrische warmtevoorzieningen, digitalisering en elektrische mobiliteit. Tegelijkertijd zijn er grenzen aan de opwekking van duurzame energie, omdat de beschikbare ruimte en geschikte locaties beperkt zijn. Hierdoor wordt energie in de toekomst waarschijnlijk schaarser en duurder. Daarom zetten we niet alleen in op duurzame energieopwekking, maar ook op energiebesparing en alternatieve warmtebronnen. Dit verkleint onze afhankelijkheid van elektriciteit en zorgt ervoor dat we beschikbare energie zo efficiënt mogelijk benutten.

De opgave
Als we stoppen met gas voor verwarming, stijgt het elektriciteitsverbruik, omdat warmte dan grotendeels elektrisch wordt opgewekt. Dit komt bovenop de groeiende vraag door consumptie, digitalisering en elektrische mobiliteit. Om in 2050 energieneutraal en aardgasvrij te zijn, moet de elektriciteitsproductie flink omhoog en zo duurzaam mogelijk zijn.
Toch kunnen we niet alle benodigde stroom duurzaam opwekken. Bovendien is duurzame energie onstabiel en vraagt ze veel ruimte, wat ten koste gaat van wonen, natuur en landbouw. Elektrisch verwarmen is bovendien duur en inefficiënt. Daarom zijn alternatieve warmtebronnen en energiebesparing essentieel. Hoe lager de energiebehoefte, hoe minder opwekking nodig is.

Stip op de horizon: energieneutraal in 2050

Inzicht in duurzame energiepotentie en beperkingen
We onderzoeken hoeveel duurzame energie we in Loon op Zand kunnen opwekken en welke beperkingen daarbij een rol spelen. Op basis van deze inzichten bepalen we ons mogelijke bod in de REKS (2050), ontwikkelen we een duidelijk plan voor ons energiesysteem en bieden we richting aan alle ontwikkelingen en projecten binnen onze gemeente die afhankelijk zijn van een stabiele en voldoende energievoorziening.

Actieve rol in regionale samenwerking
We nemen actief deel aan de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS) en werken nauw samen met buurgemeenten en andere stakeholders. Dit doen we door deel te nemen aan werkgroepen, overleggen en gezamenlijke plannen te ontwikkelen.

Koers bepalen voor de energietransitie
We definiëren de rol van Loon op Zand in de energietransitie, zowel op lokaal als regionaal niveau. Daarnaast onderzoeken en bepalen we via scenario's welke bijdrage we willen leveren aan de regio.

Strategische koers vastleggen en uitvoeren
We ontwikkelen een lange termijnstrategie (roadmap) en vertalen deze naar concreet beleid en uitvoering. Dit omvat onder andere plannen voor de openbare ruimte, infrastructuur voor kabels en leidingen en de integratie in het omgevingsplan

3 Waar gaan we naar toe?

Communicatie en participatie

Om de stip op de horizon te bereiken is het essentieel dat inwoners en stakeholders actief meedoen. Communicatie speelt hierbij een sleutelrol en is verweven met alle duurzaamheidsthema's uit het duurzaamheidsprogramma. Via gerichte communicatie, publiekscampagnes en informatievoorziening helpen we inwoners om duurzame keuzes te maken. Door bewustwording te creëren en gedragsverandering te stimuleren, versterken we het draagvlak en versnellen we de transities.

In de communicatie is het belangrijk om inwoners concrete handvatten te bieden. Dit kan bijvoorbeeld door ondersteuning bij woningisolatie, het overstappen op duurzame energiebronnen of door inwoners te ontzorgen bij de uitvoering van duurzame maatregelen. Door hen goed te informeren over beschikbare subsidies en praktische mogelijkheden, verlagen we de drempel om actie te ondernemen. Om eenheid te creëren in alle duurzaamheidsthema's, werken we aan een centrale website waarop alle relevante informatie samenkomt.

Doelgroepgerichte benadering

Effectieve communicatie begint bij het begrijpen van de doelgroep. Door inzicht te krijgen in hun waarden, drijfveren en behoeften, kunnen we gerichte en effectieve communicatieboodschappen ontwikkelen. We maken gebruik van diverse communicatiekanalen en werken nauw samen met stakeholders en wijkcoördinatoren.
De communicatie wordt afgestemd op de belevingswereld van verschillende groepen inwoners en kan per wijk of doelgroep verschillen. De verdere uitwerking van de doelgroep benadering wordt gespecificeerd in het communicatieplan duurzaamheid 'Samen zetten we stappen naar een duurzame toekomst'.

Onze communicatie richt zich op de volgende vijf pijlers:

- **Informatievoorziening**
  Inwoners en belanghebbenden actief informeren over duurzaamheidsprojecten en de voordelen ervan.

- **Bewustwording en betrokkenheid**
  Het belang van energietransitie, warmtetransitie, biodiversiteit en circulaire economie onderstrepen.

- **Gedragsbeïnvloeding**
  Inwoners stimuleren om actief bij te dragen aan duurzaamheidsdoelen.

- **Draagvlak vergroten**
  Acceptatie en steun creëren voor de noodzakelijke veranderingen.

- **Samenwerking stimuleren**
  Zowel intern als extern werken aan gezamenlijke initiatieven en projecten.

Participatie

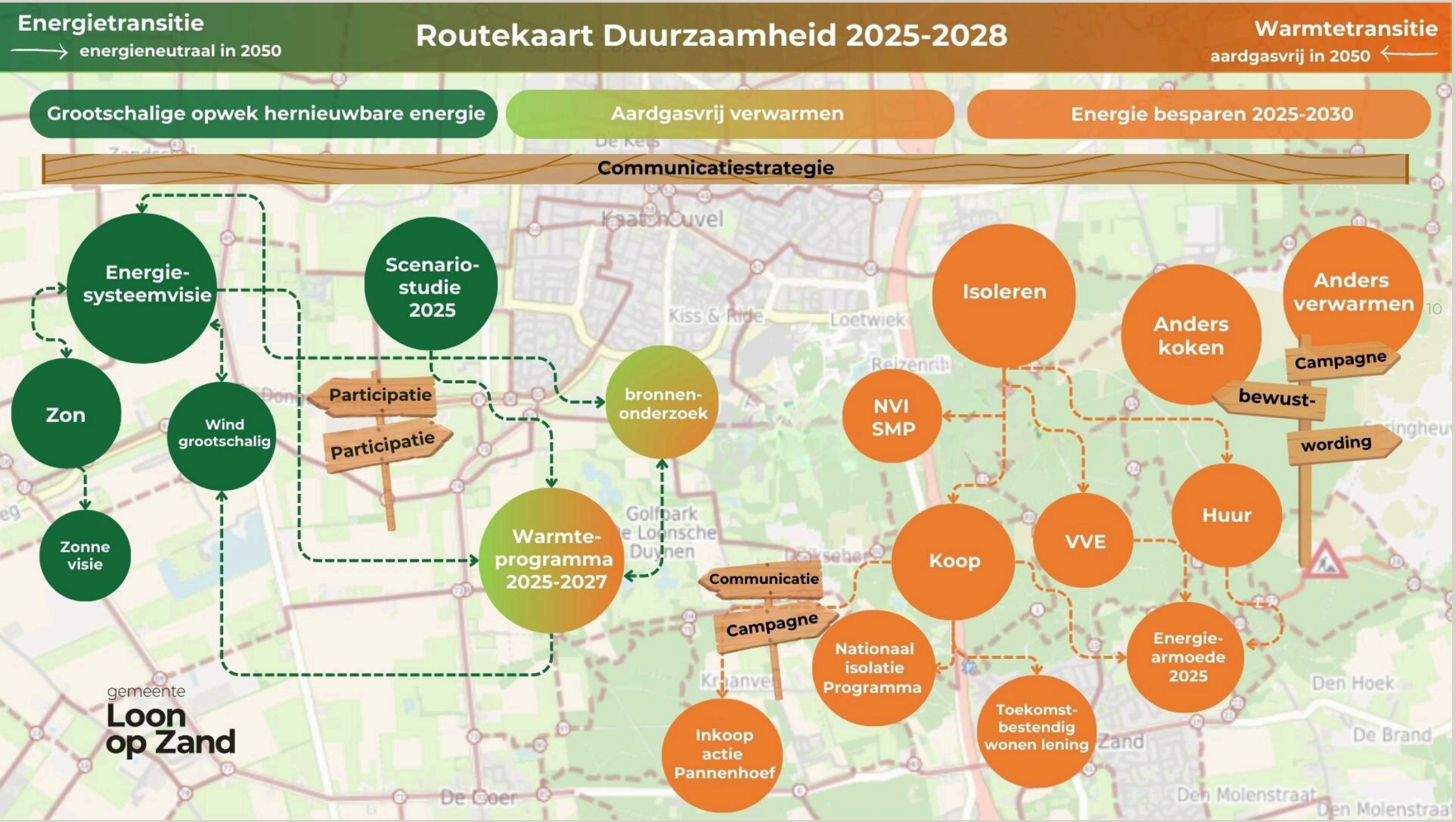
Een succesvolle transitie vereist actieve betrokkenheid van inwoners en organisaties. Daarom betrekken we hen bij de ontwikkeling van projecten, zoals het woningisolatieplan. Door in gesprek te gaan met partners en inwoners, krijgen we inzicht in wat er leeft en welke behoeften er zijn. De vorm van participatie verschilt per project. Wanneer inwoners via het inwonerspanel aangeven dat bepaalde duurzaamheidsmaatregelen of informatie ontbreken, passen we onze route hierop aan.
.

4 Welke stappen zetten we?

Routekaart 2025-2028

Het actieplan is opgebouwd uit twee hoofdroutes, met een focus op grootschalige hernieuwbare energieopwekking, aardgasvrij verwarmen en besparen. De routekaart beschrijft de belangrijkste acties en de samenhangende processen en communicatie-inspanningen die nodig zijn om deze transities te realiseren.

4 Welke stappen zetten we?

Bestuurlijke route

Om de verduurzaming van onze gemeente te bevorderen en een heldere koers uit te zetten richting 2050, nemen we de volgende bestuurlijke stappen

1. Herijking van de Zonnevisie
We voeren een herijking uit van de bestaande zonnevisie om de rol van grootschalige zonne-energieopwekking opnieuw te bepalen binnen onze gemeente.

2. Scenariostudie
We voeren een uitgebreide scenariostudie uit om inzicht te krijgen in verschillende mogelijkheden voor grootschalige energieopwekking. Deze studie vormt de basis voor bestuurlijke besluitvorming over de toekomst van duurzame energie in de gemeente.

3. Energiesysteemvisie
We ontwikkelen een energiesysteemvisie die beschrijft hoe de energie- en warmtebehoefte van onze gemeente zich richting 2050 zal ontwikkelen en welke maatregelen hiervoor nodig zijn.

4. Warmteprogramma
In dit programma wordt uitgewerkt hoe wijken en buurten gefaseerd aardgasvrij gemaakt worden, inclusief de benodigde stappen en ondersteuning voor inwoners.

5. Isolatieplan
We stellen een isolatieplan op met een duidelijke strategie en een uitvoeringsplan. Dit plan richt zich op het activeren, ondersteunen en faciliteren van inwoners bij het verduurzamen van hun woningen.

(Op basis van de energiesysteemvisie en het warmteprogramma zullen in de toekomst concrete projecten ontstaan. Deze projecten zijn nu nog niet te overzien en worden daarom niet meegenomen in dit actieplan.)

Wat de inwoners merken

De bovenstaande bestuurlijke stappen hebben directe en indirecte gevolgen voor inwoners. We zorgen ervoor dat inwoners goed geïnformeerd zijn en ondersteuning krijgen bij verduurzamingsmaatregelen. Dit leidt tot de volgende ontwikkelingen:

- **Duidelijkheid over de warmtetransitie**

Inwoners krijgen inzicht in wanneer hun woning of buurt van het aardgas afgaat en welke collectieve alternatieven beschikbaar zijn.

- **Ondersteuning bij woningverduurzaming**

Totdat er volledige duidelijkheid is over de warmtetransitie, helpen we inwoners actief bij het verduurzamen van hun woning:

  - We starten een informatiecampagne over de warmtetransitie.
  - We bieden hulp bij het vinden van de juiste verduurzamingsmaatregelen.
  - Subsidies en ontzorgingsmogelijkheden worden aangeboden voor eigenaren van slecht geïsoleerde woningen.
  - Huurders krijgen ondersteuning met kleine isolerende maatregelen.
  - Er komt een toegankelijke informatievoorziening en advies over isolatie- en ventilatiemaatregelen.

- **Plaatsen vleermuisverblijven en – kasten**

Om ervoor te zorgen dat isolatiemaatregelen geen negatieve impact hebben op bedreigde diersoorten, worden vleermuisverblijven en -kasten in de woonomgeving geplaatst.

- **Bewustwording en participatie in duurzaam leven**

In samenwerking Stichting Wereldgemeente, de klimaatburgemeester en andere partners organiseren we jaarlijks drie evenementen om het belang van duurzaam leven te benadrukken en inwoners te betrekken bij verduurzamingsinitiatieven. Dit wordt verder uitgewerkt in het communicatieplan.

5 Bijlagen

Beleidskader

Het actieplan volgt uit bestaand beleid, zoals:

Omgevingsvisie 2040 Loon op Zand

In de omgevingsvisie zijn alle ambities omschreven die de gemeenschap van Loon op Zand (De gemeente en haar inwoners en partners) heeft voor 2040. De ambities die de gemeenschap voor 2040 wil bereiken zijn:

- Hebben we duurzame groene dorpen (klimaat);
- Zijn we grotendeels energieneutraal (energie);
- Recreatief profiel verbreden, harmonie en plezier (sociaal);
- Iedereen doet op eigen kracht mee (sociaal);
- Zijn we slim bereikbaar (energie, klimaat en sociaal);
- Hebben we een toekomstbestendig centrum (klimaat, energie en sociaal);
- Hebben we een all-inclusive landschap (klimaat, sociaal en energie).

Duurzaamheid is slechts een onderdeel van de omgevingsvisie, maar wel zeer belangrijk en terugkerend. Naast de eerste twee concrete duurzame ambities (duurzame groene dorpen en energieneutraal) komt duurzaamheid ook terug in alle andere ambities.

Duurzaamheidsprogramma 2040 Loon op Zand

Om te werken aan alle gestelde doelen en ambities richt het domein fysiek zich in het duurzaamheidsprogramma dat is vastgesteld in oktober 2023 op de 3 duurzaamheidspijlers (energietransitie, klimaat en circulaire economie). Aan sociale duurzaamheid werkt met name het domein sociaal. Uiteraard raken de werkzaamheden van domein fysiek ook aan sociale duurzaamheid. Denk aan bestrijding van energiearmoede, klimaatadaptatie en educatie. Onder de 3 grote duurzaamheidspijlers zijn een aantal gemeentelijke doelen, stakeholders en concrete acties geformuleerd. Voor de beschrijving van ambities en de acties verwijzen wij naar het duurzaamheidsprogramma.

Transitievisie Warmte

Op 20 december 2021 ging de gemeenteraad unaniem akkoord met de Transitievisie Warmte. Hierin staat wat er nodig is om alle gebouwen in Loon op Zand in de toekomst zonder aardgas te verwarmen.
De eerste stap is energiebesparing en een betere isolatie van gebouwen. De visie beschrijft ook hoe we samen met inwoners, organisaties en bedrijven in beweging kunnen komen voor een aardgasvrije toekomst. De nu vastgestelde visie wordt iedere vijf jaar bijgesteld op basis van nieuwe inzichten en kennis.

In de transitievisie warmte zette we in op 20 % minder aardgasgebruik in 2030. We inwoners en bedrijven die zelf of met anderen stappen willen zetten hierin ondersteunen. Goede communicatie is een belangrijke basis, net als goede advisering via o.a. het energieloket van ECLoZ, verstrekken van duurzaamheidsleningen en samenwerking met anderen. De gemeente heeft ook zelf een voorbeeldfunctie

De gemeente wil pilots opstarten in verschillende typen buurten om ervaring op te doen met buurtparticipatie. Doel is een door de buurt gedragen uitvoeringsplan waarmee woningen duurzamer worden en ook de buurtkwaliteit verbetert. De gemeente werkt daarvoor samen met bewoners, ECLoZ, Contour de Twern, Casade, wijkorganisaties en andere belanghebbenden. Om in kansrijke buurten met pilots te starten is een buurtanalyse gemaakt. Daaruit kwam Pannenhoef Oost/West in Kaatsheuvel naar voren als buurt waar verduurzaming van woningen het meeste oplevert. In Molenwijk Zuid lijkt verduurzaming van woningen relatief het meest eenvoudig. In deze buurten wil de gemeente dan ook starten met de pilots. Ook op bedrijventerrein Kaatsheuvel komt een pilot om samen met ondernemers een uitvoeringsplan te maken.

Zonnevisie

In 2021 is door de gemeenteraad een zonnevisie vastgesteld waarin ruimtelijke kaders werden gesteld aan opwek van duurzame energie met zon. De zonneladder geeft de voorkeurslocaties voor het realiseren van zonne-energieprojecten weer. Het provinciale beleid is leidend in de locatiekeuze van onder andere zonnevelden.

gemeente Loon op Zand

5 Bijlagen

Duurzaamheidsopgaves

De duurzaamheidsopgaves uit het Duurzaamheidsprogramma Loon op Zand 2030 worden als volgt beschreven:

Energietransitie

- Aardgasvrij in 2050;
  - Verdere uitrol transitievisie warmte
    i. Verder met pilotwijken Molenwijk (Loon op Zand) en bedrijventerreinen;
  - Duurzame en regionale opwek van duurzame energie met zon en wind;
    i. Samenwerken POB;
    ii. Herijking REKS bod;
    iii. Actualiseren zonnevisie.
  - Alternatieve warmtebronnen;
    i. Opstellen warmteprogramma;
    ii. Onderzoek naar regionale warmtebronnen (REKS).
  - Laadinfrastructuur voor duurzame mobiliteit;
    i. Elektrisch rijden en opladen stimuleren;
  - Duurzame openbare verlichting;
    i. Aanleg of vernieuwen openbare verlichting met duurzame (LED)-verlichting.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

- Voorkomen van wateroverlast en hittestress:
  - Stimuleren “groen” bij woningen en de werkomgeving, inclusief biodiversiteit
- Vergroten biodiversiteit;
  - Onszelf aansluiten bij het deltaplan biodiversiteit
- Duurzaam onderhoud openbare ruimte;
- CO2 en stikstofreductie
  - Onderzoeken deelname aan schone luchtakkoord
  - Stimuleren gebruik openbaar vervoer of de fiets.
- Betrokkenheid en initiatief:
  - Ondersteunen en promoten van initiatieven van inwoners, ondernemers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Circulaire economie

- Bouwen met positieve impact
  - Toepassen en stimuleren van klimaatadaptieve maatregelen op, aan en in gebouwen en openbare ruimten;
- Afvalscheiding, hergebruik, reductie restafval, zwerfafval en voedselverspilling, VANG
  - Optimaal mogelijke afvalscheiding;
  - Onderzoeken hoe we inwoners en bedrijven beter afval kunnen scheiden;
  - Proberen meer regionaal samenwerking voor scheiden en hergebruik van afvalstoffen en verminderen van restafval per inwoner;
  - Proberen de inzameling van verschillende afvalstromen te verbeteren;
  - Onszelf committeren aan de gestelde doelen van het VANG-programma;

Gemeente als voorbeeld

- Duurzaam maatschappelijk vastgoed
  - Gemeentelijk vastgoed verduurzamen;
  - Maatschappelijke gebouwen meenemen in de doelstellingen van de energietransitie;
- Duurzame scholen
  - Samen met schoolbesturen de scholen verduurzamen “frisse scholen”.
  - Streven naar het behalen van de BENG norm.
- Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)
  - thema’s voor MVOI: Milieu en biodiversiteit, Klimaat, Circulair,
  - Ketenverantwoordelijkheid, Diversiteit en inclusie, en Social return. Integreren in
  - ons Inkoop en aanbestedingsproces.
- Duurzame mobiliteit;
  - Stimuleren van het gebruik van de fiets, openbaar vervoer en Zero-Emissie vervoer;
  - Toekomstig verkeer richting Efteling verduurzamen;
  - Stimuleren van initiatieven voor vervangen van fossiele brandstoffen voor hernieuwbare brandstoffen.
  - Stimuleren werknemers gemeente gebruik duurzame mobiliteit.

5 Bijlagen

Stakeholders

De relevante stakeholders omtrent het actieplan zijn onderstaand globaal in kaart gebracht.

Energietransitie

Regio hart van Brabant
Publiek ontwikkelbedrijf (POB) (grootschalige elektriciteit opwek)
Energiecollectief Loon op Zand (EcLoZ)
Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO)
Ministerie van Economische Zaken (MEZ)
Provincie Noord Brabant
Gemeente Waalwijk
Gemeente Dongen
Gemeente Tilburg
Provincie Noord-Brabant
Enexis
Vereniging voor Nederlandse gemeenten (VNG)
Efteling
Midpoint
Omgevingsdienst Midden en West-Brabant
Contour de Twern
Groene Groei
Inwoners
Bedrijven

Warmtetransitie

Regio hart van Brabant
Woningbouwverenigingen (Casade)
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)
· Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW)
Gemeente Waalwijk
Gemeente Dongen
Gemeente Tilburg
Provincie Noord-Brabant
Omgevingsdienst Brabant Noord
Vereniging voor Nederlandse gemeenten (VNG)
Wijkteams (Contour de Twern)
Inwoners
Bedrijven

gemeente Loon op Zand

5 Bijlagen

Overzicht projecten energietransitie

Project	Scenariostudie
Omschrijving	Deze studie brengt de waarden en kwaliteiten van de gemeenten in beeld die de basis vormen voor de richting in de energietransitie. Die basis is vertaalt in verschillende scenario's die voorgelegd worden aan de gemeenteraad om strategische keuzes te maken. Dit helpt ook om onze positie te bepalen in de REKS.
Hoofddoel	Energieneutraal 2050
Subdoel	Richting geven aan de energietransitie en positiebepaling REKS
Planning	Oplevering 2025

Project	Energiesysteemvisie
Omschrijving	In beeld brengen van het duurzaam energiepotentieel in gemeente Loon op Zand en koppelkansen met systemen in de regio. Perspectief geven aan alle (bouw)projecten en ontwikkelingen binnen onze gemeente. Het resultaat is een routekaart die ons de weg wijst naar een energieneutraal Loon op Zand in 2050. Deze visie de basis voor het nog op te stellenwarmteprogramma en overig beleid.
Hoofddoel	Energieneutraal 2050
Subdoel	Inzicht verkrijgen in het energiepotentieel en het ontwikkelen van een routekaart richting energieneutraal 2050.
Planning	Oplevering 2026

Project	Green deals
Omschrijving	Verduurzamen van bedrijven, winkels en zorginstellingen. De green deals worden regionaal georganiseerd en hebben een brede duurzame insteek (circulariteit, klimaatadaptatie, energie).
Hoofddoel	Energieneutraal 2050 en aardgasvrij 2050
Subdoel	Bewustwording en faciliteren verduurzaming bedrijven.
Planning	2025-2027

Project	Herijking zonnevisie
Omschrijving	Op basis van nieuw provinciaal beleid moet de huidige \zonnevisie herijkt worden. Op basis van de eneregiesysteemvisie (benodigd energie voor de toekomst) wordt bezien waar grootschalige opwek van zonne-energie mag en kan.
Hoofddoel	Energieneutraal 2050
Subdoel	Bepalen en/of aanscherpen van (nieuwe) kaders voor grootschalige opwek zonne-energie.
Planning	2026

5 Bijlagen

Overzicht projecten warmtetransitie

Project	Landelijke aanpak natuurvriendelijk isoleren
Omschrijving	Het voldoen aan de eis om bedreigde diersoorten te beschermen bij de isolatie van de gebouwde omgeving. Dit is een tussentijdse maatregel om de isolatieopgave te continueren en is een opmaat naar het soortenmanagementplan.
Hoofddoel	Aardgasvrij 2050
Subdoel	Bescherming bedreigde diersoorten en voortgang isolatieopgave
Planning	2025-2026

Project	Specifieke uitkering landelijke aanpak isoleren (Nationaal isolatieprogramma)
Omschrijving	De gelden zetten we in voor mensen in of met kans op energiearmoede die eigenaar zijn van een slecht geïsoleerde woning.
Hoofddoel	Aardgasvrij 2050
Subdoel	Stimuleren van het nemen van isolerende maatregelen.
Planning	2025-2028

Project	Isolatieprogramma
Omschrijving	We ontwikkelen een strategische aanpak inclusief uitvoeringsplan die de basis vormen voor de projecten in het kader vanvermindering van aardgasverbruik.
Hoofddoel	Aardgasvrij 2050
Subdoel	Richting geven aan projecten ter vermindering van aardgasverbruik.
Planning	Oplevering 2025

Project	Soortenmanagementplan
Omschrijving	In samenwerking met gemeente Dongen en Waalwijk stellen we een document op (soortenmanagementplan) en vragen we een generieke ontheffing aan ter bescherming van bedreigde diersoorten in de gebouwde omgeving. Daarmee voorkomen we dat onze inwoners individueel ecologisch onderzoek moeten doen als zij aanpassingen willen doen aan de woningschil (muren en dak).
Hoofddoel	Aardgasvrij 2050
Subdoel	Bescherming bedreigde diersoorten en voortgang isolatieopgave
Planning	2026-2027

Project	Energiearmoede
Omschrijving	Ontwikkelen en uitvoeren plan van aanpak om resterende gelden voor energiearmoede te besteden.
Hoofddoel	Energieneutraal 2050 en aardgasvrij 2050
Subdoel	Inwoners in of met kans op energiearmoede ondersteunen bij het nemen van energiebesparende en aardgas besparende maatregelen
Planning	2025-2026